

NPF-satsningen i Norrtälje 2018 - 2020

- Hur får vi eleven att märka skillnaden?

Carina Forsberg och Ann Lindgren

Centrala elevhälsan i Norrtälje kommun, Kompetento, 210525

Har du frågor till oss?

Under föreläsningen har du möjlighet att skicka in frågor digitalt.
Gå till på [slido.com/kompetento](https://www.slido.com/kompetento)

Norrtälje kommun

- Till ytan stor kommun
- 3 centralorter: Hallstavik, Norrtälje och Rimbo
- ca 61500 invånare
- ca 16% utländsk bakgrund

Norrtälje kommun

- Cirka 1660 barn i förskolan fördelade på 98 avdelningar
- Cirka 5000 elever i kommunal grundskola (förskoleklass till åk 9) fördelade på 25 (26) skolor inklusive särskola
- Cirka 1100 elever i en kommunal gymnasieskola (inklusive gymnasiesär)

adhd	ca 5 % (7% i Norrtälje)
autism	ca 1 % (1,5% i Stockholms län)
språkstörning	ca 5-8 % (i förskoleålder)
tourettes syndrom	ca 0,4 – 3,8 %
tvångssyndrom	ca 2 %

(siffrorna för riket tagna ur Essence, Prof. Gillberg)

Varaktiga funktionsnedsättningar,
stor påverkan på elevens livssituation,
debut tidigt i livet,
kan inte förklaras med intellektuell funktionsnedsättning

Autism- och Aspergerförbundets enkätsvar 2018

N = 1921

- Ungefär hälften av eleverna hade fått en pedagogisk utredning
- drygt 30 % har inte åtgärdsprogram
- *Färre än hälften (44%) har godkända betyg i kärnämnen*
- *15 % av eleverna har haft problematisk frånvaro (mer än 4 veckor senaste året), vanligare bland flickor än pojkar och frånvaron börjar redan på lågstadiet.*

Vad händer när skolan inte anpassas?

- Skolan blir en plats för misslyckanden. I högstadiet och gymnasiet blir sekundär problematik vanligt (ångest, depression, självskadande, ätstörningar mm). (T. Lugnegård)
- Bland vuxna är självmordsrisken bland personer med autism 10 ggr högre än bland normalbefolkningen (T. Hirvikoski). Gäller också för gruppen med adhd.
- Missbruk mycket vanligt bland adhd-gruppen.
- Flera studier visar att ca. 30% av intagna i våra fängelser uppfyller kriterier för adhd
- Professor Christopher Gillberg kallar obehandlad adhd för "vårt största folkhälsoproblem"

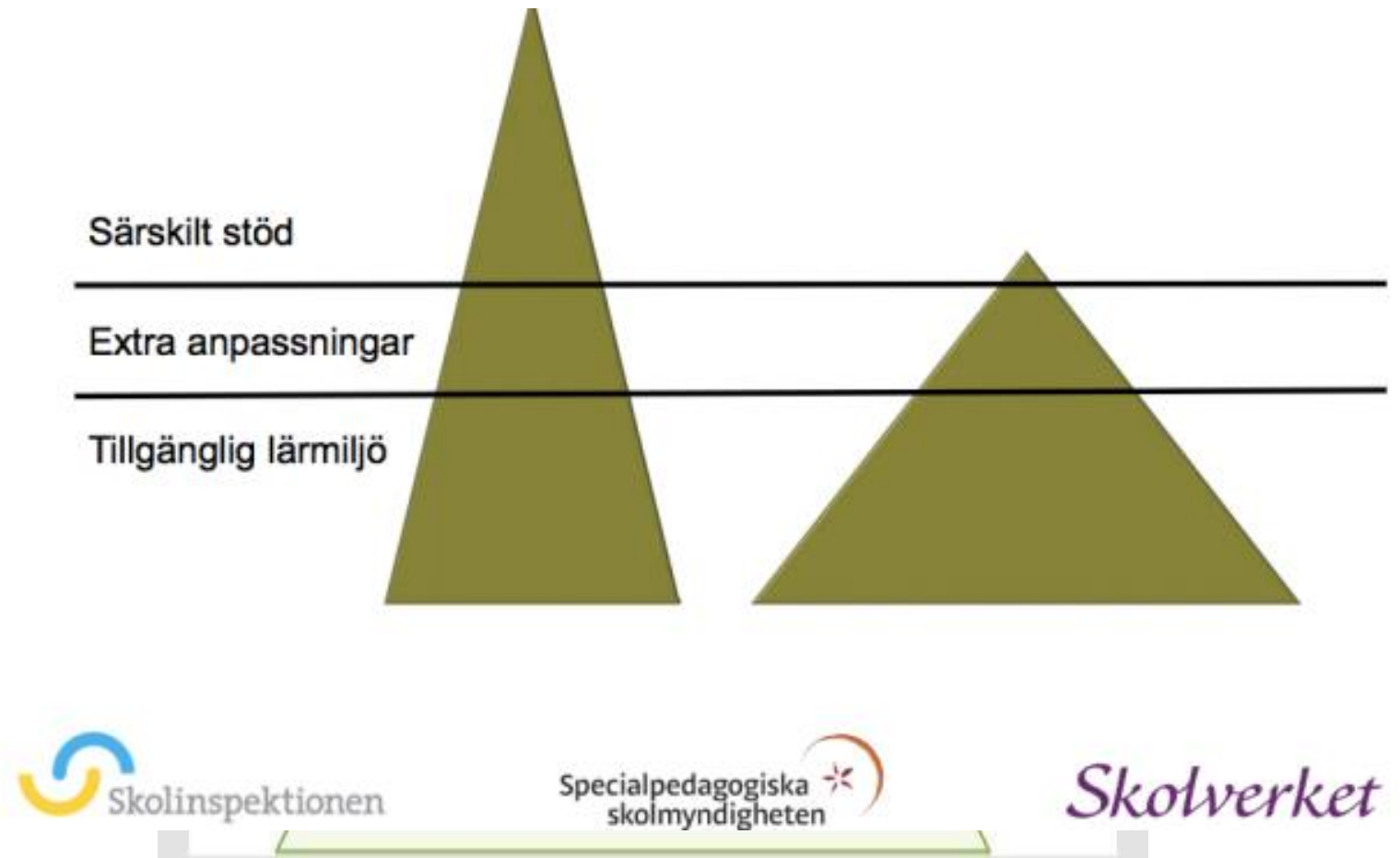
Vad säger skollagen?

- Kap 3 § 3 i skollagen:
Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns *ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser.*
- 2014 tillkom en ny paragraf i skollagen om att all pedagogisk personal ska ge *extra anpassningar* till elever som behöver det.

I en rapport från 2016 visade Skolinspektionen med hjälp av SPSM att mycket få elever fick dessa *extra anpassningar*.

Extra anpassningar
kan vara
kompenserande
åtgärder som tex.
hjälpmedel,
material, hur
pedagogen
använder sig själv
som verktyg mm

Hur höjer vi npf-kompetensen inom hela kommunen?

- Elever behöver få insatser utan diagnos

Isbergsmetaforen i Tydliggörande pedagogik

I skolan: *funktionsförmåga* före diagnos

- Classification of Functioning, Disability and Health (**ICF**) utgavs av Världshälsoorganisationen (WHO) i november 2001.
- **Kunskap om funktioner ger förståelse på djupet**

**”För att kunna ge rätt
anpassningar måste man förstå
hur en skoldag upplevs av
eleven”**

Malin Gren Landell,
leg psykolog och regeringens särskilda
utredare kring skolfrånvaro

Hur kan vi utveckla den egna verksamheten med syfte att stimulera alla elever?

NPF-satsningen i Norrtälje kommun 2018 - 2020 (kommunala förskolor, grundskolor)

Bidragsportalen

- Med statliga medel "Likvärdig skola" och
- SiS-medel från SPSM

Innehåll:

1. SPSM:s studiepaket npf
2. Formaliserade intervjuer med elever
3. Kollegial handledarmodell - Roslagsmodellen
4. Insatser för fysisk lärmiljö
5. Bildstöd

1. SPSM: studiepaketet npf

- All personal inom förskola, skola och gymnasieskola
- Minst 20 timmar
- Titta på filmer (gemensamt eller enskilt)
- Samtala i grupp
- 69 samtalsledare
- Samtalen inte styrda "uppifrån" men utifrån behoven på skolorna
- Samtalen hade som målsättning att utmynna i en strategi som skulle testas och som skulle resultera i kunskapsbank.

1. SPSM:s studiepaket npf, forts.

Utvärdering med samtalsledare 69 respondenter och 56 svar:

Samtal och filmer	4,04 på 5-gradig skala
Medfört förändringar	3,48
Förändrad undervisning	2,91

Kunskapsbank, färre än 20% hade tagit fram en eller flera strategier.

Hur får vi eleven att märka skillnaden? ”Funktionskompetens”

- Ökad förståelse och kunskap om nedsatta funktionsförmågor
- Hur konsekvenserna av dessa behöver kompenseras
- Använda elevernas styrkor i skolarbetet

- Kompetens = det som görs dagligdags – utveckling sker i processer

2. Formaliserade elevintervjuer

n= 20 elever på mellanstadiet, 30 på högstadiet tot. 50 elever
Intervjumaterial finns att ladda ned på Natur och Kulturs hemsida för boken *Autism och adhd i skolan. Tydliggörande pedagogik*

Vad är lätt respektive svårt för dig i skolan?	Svårt	Omöjligt	Totalt
• Arbeta i miljöer med mycket ljud	26	14	40 (80%)
• Arbeta i miljöer med många andra sinnesintryck	20	2	
• Arbeta i stressiga miljöer	29	18	47 (94%)
• Komma i tid	23	13	
• Tala inför grupp	15	16	
• Försvara en åsikt	17	10	

2. Formaliserade elevintervjuer, forts.

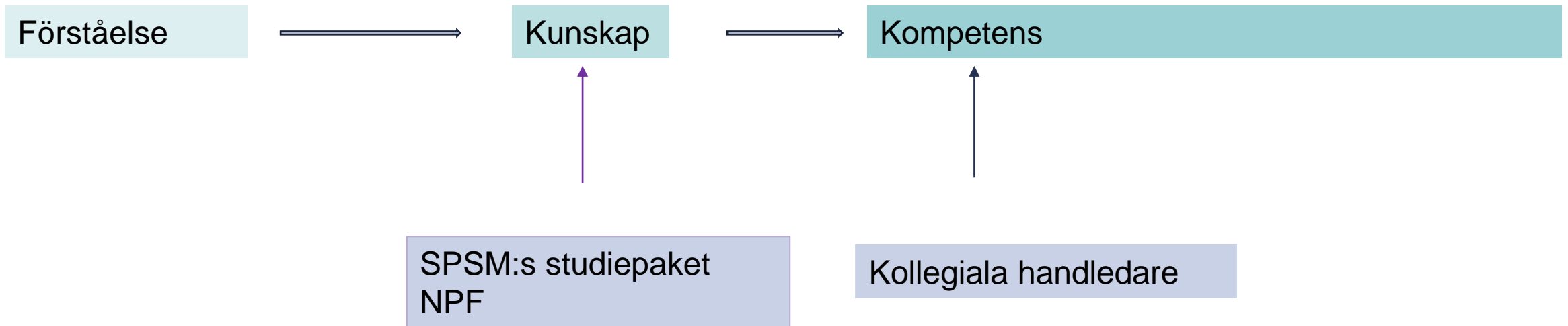
	Svårt	Omöjligt	Totalt
• Delta i t ex. lunch	16	8	
• Be om hjälp	19	17	36 (72%)
• Arbeta under tidspress	25	19	44 (88%)
• Arbeta självständigt	19	18	
• Hålla ordning på viktiga papper	20	15	
• Arbeta utan att få feedback	23	12	
• Bli avbruten utan att tappa tråden	20	15	
• Se vad som behöver göras	27	13	40 (80%)
• Ta egna initiativ	15	16	

2. Formaliserade elevintervjuer, forts.

	Svårt	Omöjligt	Total
• Anpassa dig till majoritetsbeslut	17	16	
• Lämna ifrån dig ett arbete du inte är nöjd med	16	13	
• Intuitivt veta hur lång tid ett arbetsmoment tar	22	14	
• Kunna planera en arbetsuppgift (dvs. arbetets olika steg i en logisk följd)	27	16	43 (86%)
• Stå ut med att från början inte förstå alla delar i en arbetsuppgift	22	18	40 (80%)
• Prioritera och välja bort arbetsuppgifter	20	16	
• Komma ihåg alla delar i en arbetsuppgift	22	15	

3. Kollegiala handledare

Hur ska *kunskap* bli *kompetens*?

CE: Bistår övriga med utredning,
kartläggning, rådgivning, handledning,
hjälpmedel mm.

NY FUNKTION

- Handleder kollegor i ärendehandledning
- Kartlägger skolan med eleven
- Stöttar i kontakten med VH

Ett-årig kollegiehandledarutbildning (ca 10% av heltidstjänst)

- Fördjupad kunskap om nedsatta funktionsnedsättningar
- Kunskap om handledning och egen träningshandledning

Metoder och arbetssätt:

- Tydliggörande pedagogik, TP
- Lågaffektivt bemötande, LAB
- Collaborative and proactive solutions, CPS
- Lösningfokuserat arbetssätt, "LFA"

Dvs. samma som i SPSM:s studiepaket

Kollegiehandledningens syfte

Ge pedagoger:

- Möjlighet att kunna samtala om svårigheter på ett strukturerat och lösningsfokuserat sätt
- Förståelse, kunskap och funktionskompetens
- Verktyg att kunna tillgängliggöra skolan för många fler elever

Kollegiehandledningens syfte, forts.

- Bidra med en skolgång utifrån behoven samt
- Ingå som del i skolans systematiska kvalitetsarbete

Test av handledningsmodell i Danderyd 2015 - 2017

- 6 handledare utbildades i arbetssättet
- 72 pedagoger fick kollegiehandledning av träningshandledare.
- 64 av dessa svarade på anonymiserade webbenkäter.
- Handledningsformen fick sammantaget betyget **6,42** på en 7-gradig skala (1 = mycket dålig, 7 = mycket bra)
- **96%** av respondenterna ville ha fortsatt handledning efter projektets slut.

Kollegial ärendehandledning

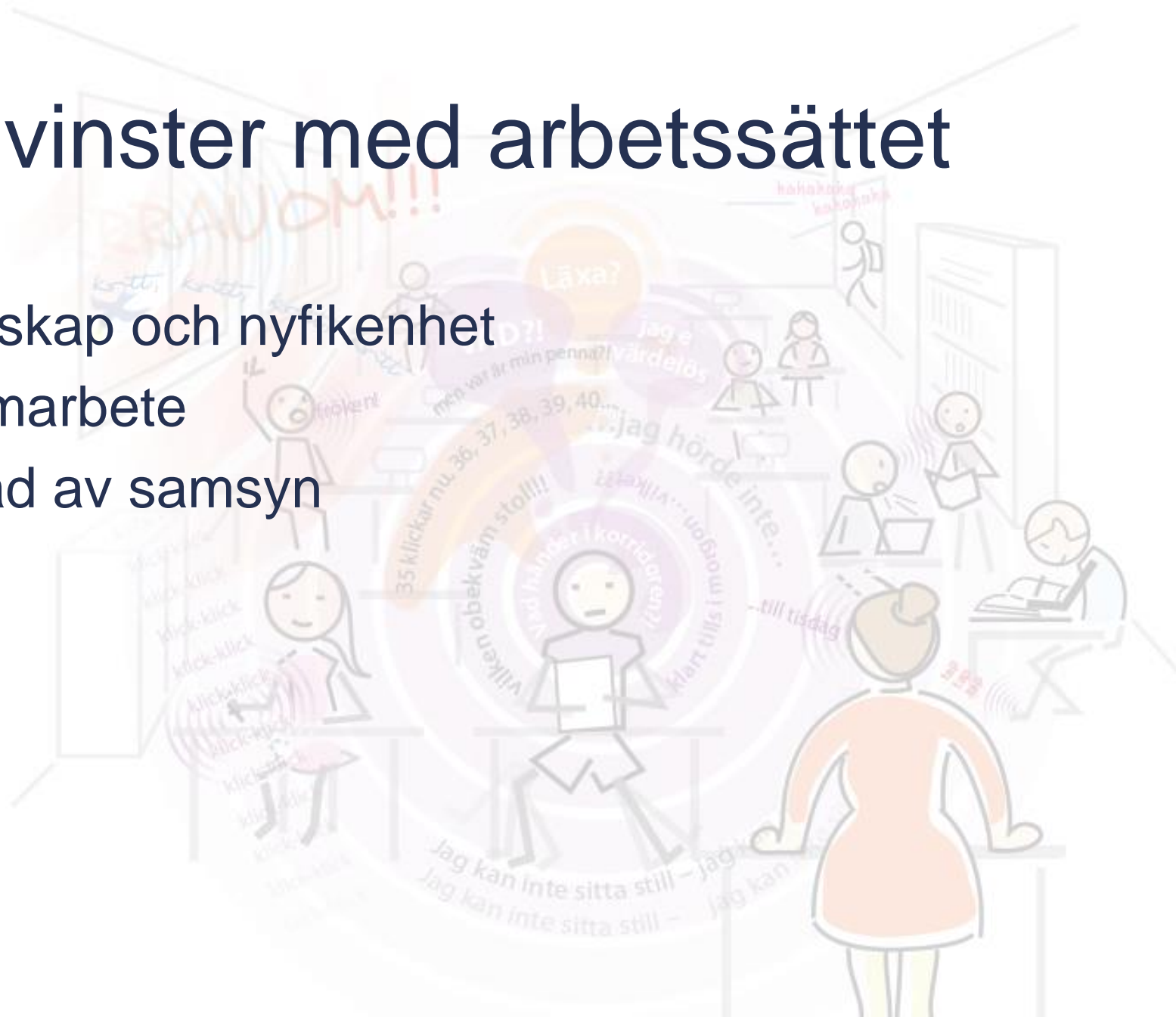
4 steg vanligen 4 träffar à 90 minuter enligt en modell

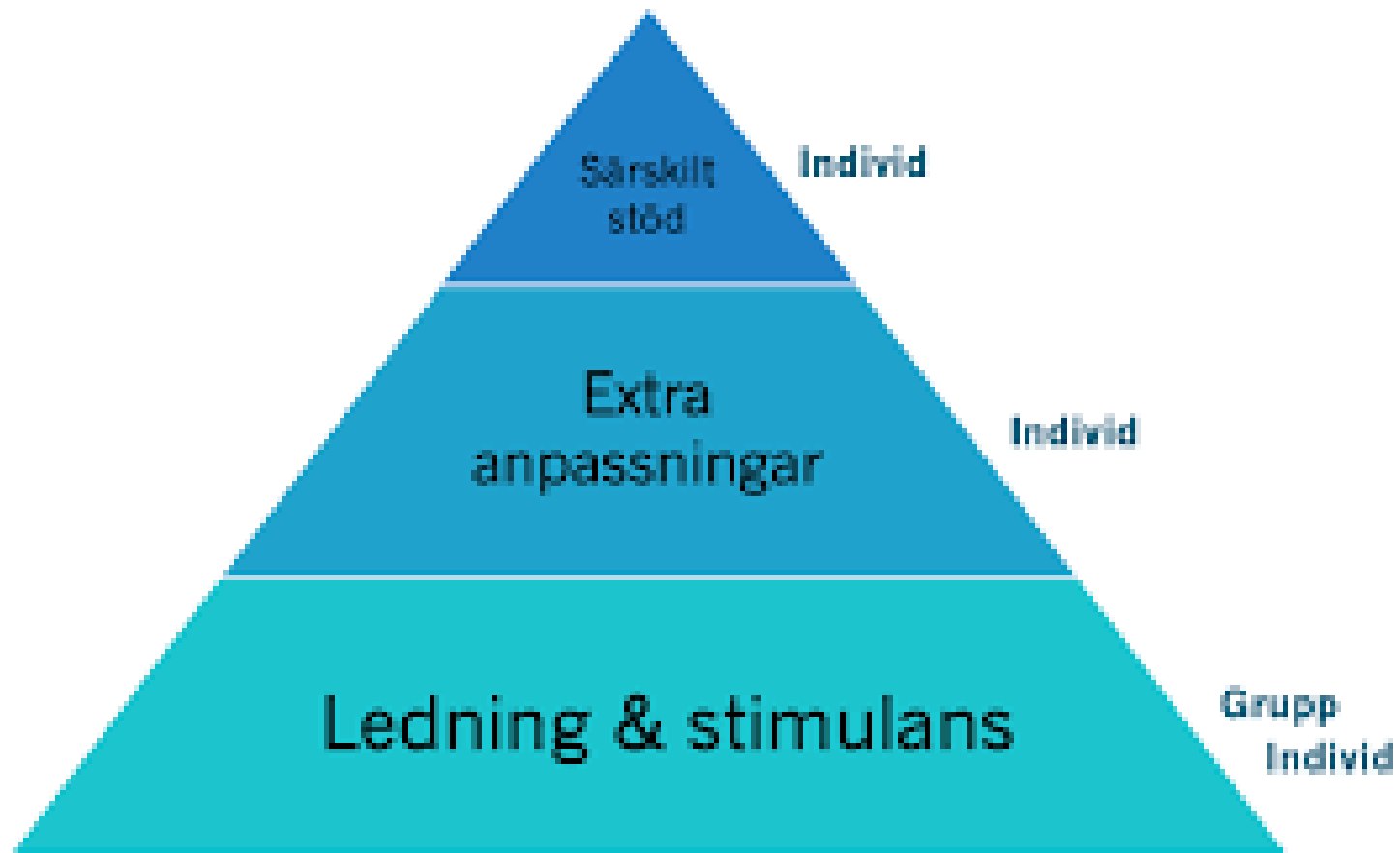
Handledningen ges till hela personalgruppen som träffar eleven

1. Analys av elevens situation i skolan
2. Kartläggning av nedsatta funktionsförmågor enl. material
3. Generera lösningar utifrån funktionskompetens om eleven
4. Etablera vem som gör vad

Övriga vinster med arbetssättet

- Ökad kunskap och nyfikenhet
- Bättre samarbete
- Högre grad av samsyn

Exempel på åtgärder ”Tydlighet och empati”

UDL

Organisationsnivå

schema, förflyttningar, matsal, skolgård, fysisk lärmiljö

Ämnesnivå

konkreta mål för ett område, planering, genomförande, uppföljning

Klassnivå

(ledning och stimulans): möblering, information och kommunikation, lågaffektivt bemötande, lösningsfokus, gemensam problemlösning

Elev → Extra anpassningar och särskilt stöd t ex. hjälpmedel inklusive visuellt stöd t ex. ritprat, krav efter förmåga

Tidsplan för utbildning till kollegial handledare

- 12 pedagoger utbildades till kollegiala handledare 2018-2019 (1 år)

Teoretisk och praktisk del, ca en halvdag i veckan

- Ytterligare 12 utbildades 2019-2020 (ej färdiga pga Covid -19)

Mätbara kvalitetsmål 2021

- Öka förekomsten av kvalitetsvariabler i klassrummet med minst 15% (enligt materialet *Klassrumsobservation*)
- Kollegiehandledarnas träningshandledning resulterade i **30 %** fler kvalitetsvariabler.

= dubbelt så bra resultat som förväntat.

C. Kollegiehandledning

Behov

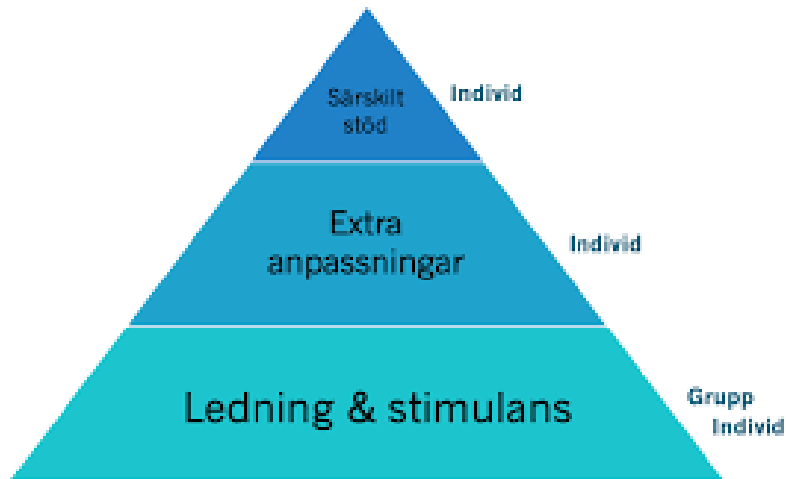

Åtgärdande elevärende

Ledning och stimulans

Förebyggande och hälsofrämjande

A. Fysisk lärmiljö

- En skola beställer insats från Centrala barn- och elevhälsan
- Kartlägga "hinder" i lärmiljön med kartläggningmaterial, såväl klassrum som andra lokaler och utrymmen, spec ped. och arbetsterapeut
- Erbjuder lösningar som reducerar hindren i den fysiska lärmiljön

B. Bildstöd

Beställ insats från Centrala barn- och elevhälsan

- Alla skolor får tillräckliga klassuppsättningar med bildstöd för skoldagen i 3 versioner
- Föreläsning om bildstöd
- Uppföljning, hur har det gått och vad har man tyckt?

C. Särskild insats i förskolan

VÄXA – Stödmaterial för
att arbeta med
tillgängliga
lärmiljöer

Fortsättning på skolorna

- Nätverk
- ”Handledning på handledning” från Centrala elevhälsan
- Regelbunden påfyllning i form av utbildning

Vi utvecklar den egna verksamheten med syfte att stimulera alla elever.

flipped upside down

Except one. Once you see that one, they'll all be right side up

Vill du veta mera? Lyssna gärna på SPSM:s
podd *Lika värde*

[https://hwcdn.libsyn.com/p/a/0/6/a06dcef620ca5b
cf/Norrtalje_128.mp3?c_id=100923107&cs_id=10
0923107&expiration=1621500137&hwt=75cf0cc6
cc0818e090a7e259ae8e65f6](https://hwcdn.libsyn.com/p/a/0/6/a06dcef620ca5b
cf/Norrtalje_128.mp3?c_id=100923107&cs_id=10
0923107&expiration=1621500137&hwt=75cf0cc6
cc0818e090a7e259ae8e65f6)